

Roup dětský

Popis infekce roupy

Onemocnění je **parazitární infekce**. Vyvolává jej červ jménem *Enterobius (synonymum Oxyuris) vermicularis*. Žije v **tenkém i tlustém střevě člověka**.

Onemocnění je výhradně lidské a nejčastěji postihuje děti předškolního a školního věku. Je to nejčastější původce střevních parazitárních chorob u nás.

Parazit je **bělavé barvy**, má vřetenovitý tvar a dosahuje velikosti u dospělého samce 2-5 mm, u samic až 8-13 mm. Dospělci přežívají ve střevě tím, že se přichycují na výstelku střeva (sliznici) speciálními přísavkami. Oplozené samice naplněné vajíčky (obsahují jich 10 tisíc a víc), cestují směrem ven z těla přes konečník k řitnímu otvoru, kde na kůži v jeho okolí svá vajíčka uloží. Vajíčka totiž potřebují k dozrání přítomnost kyslíku, který ve střevech není. Samice pak umírají.

K nákaze dochází **požitím vajíček** roupy. Nejčastěji se vajíčka dostanou do úst prsty, které přišly do styku s řitním otvorem, a vajíčka se na ně nalepila. Tak v podstatě dochází k tzv. **autoinfekci** (nákaza sama sebe), kdy vzniká začarovaný kruh.

K nákaze může dojít i **nepřímo**, kdy se vajíčka dostanou na nějaký předmět, například hračku nebo ložní prádlo, mohou se přenést i prachem a nakazí se i jiné osoby.

Z vajíček se ve střevě vylíhnou **larvy**, z kterých se vyvinou **dospělí jedinci**, schopní klást vajíčka.

Rizikové faktory infekce roupy

Onemocnění postihuje nejvíc děti, proto můžeme říci, že **dětský věk** je sám o sobě rizikovým faktorem. Asi nejhlavnějším rizikem je přítomnost nákazy v dětském kolektivu, dále **špatné hygienické návyky, oslabená imunita**.

Prevence infekce roupy

Základem je dodržování hygienických pravidel, zejména **mytí rukou** po použití toalety a před každým jídlem, nekousání si a stříhání si nehtů nakrátko.

Pokusit se **omezit škrábání konečníku** a každé **ráno se sprchovat**, aby se odplavila vajíčka nakladená přes noc.

Patří sem také častá výměna ručníků, osobního spodního i lůžkového prádla a pyžama za čisté. Mělo by být vyvařené a vyžehlené, vysoké teploty zabíjejí vajíčka. Vajíčka jsou citlivá i na denní světlo, proto při každém probuzení by se měli roztáhnout závěsy na oknech.

Protože vajíčka přežívají ve vnějším prostředí i tři týdny, je potřebné v obytných i společenských místnostech pravidelně odstraňovat prach vysavačem nebo za vlhka.

Také **omezení konzumace sladkostí** a upřednostňování zeleniny je jedním z preventivních kroků. Roupy totiž pro svoje přežití potřebují cukr.

Důležité je také včasné zjištění nákazy v kolektivu a její léčení, aby se zamezilo rozšíření infekce na další jedince.

Příznaky a projevy infekce roupy

Příznaky nemusejí být vůbec nebo jen lehce vyjádřeny, když je infekce mírná. Naopak masivní nákaza (objevuje se přibližně dva týdny po požití vajíček) se projevuje především **úporným nepříjemným svěděním v oblasti řitního otvoru**. Svědění je vyvoláno ukládáním vajíček. Samice je nejraději ukládají v teplém a klidném prostředí, proto k tomu dochází nejčastěji **v noci**, během spánku.

Úporné svědění v noci tak vede k nespavosti, neklidu, neurotickým poruchám. Děti jsou tak přes den **nevyspalé a nervózní**.

U dívek a žen se mohou vajíčka dostat i do vagíny nebo močového měchýře. Projevuje se to svěděním vagíny, vulvy, někdy i přítomností vaginálního výtoku a příznaky zánětu močového měchýře (obtížné bolestivé močení provázené řezáním a pálením-dysurie, zvýšená teplota, únava).

Následkem škrabání vznikají na kůži **škrábance, oděrky, ekzémy**. Kůže se může až zanítit a hnisat.

Z celkových příznaků bývají přítomné zvýšené teploty, nevolnost, nechutenství se ztrátou hmotnosti, nadýmání, bolesti břicha různě po celém břichu. Někdy mohou bolesti napodobovat zánět slepého střeva.

Vyšetření infekce roupy

Nejdřív se vychází z anamnézy s popisem hlavních příznaků. Základním vyšetřením pro diagnózu onemocnění je přímý průkaz vajíček roupu. Ideální metodou je u dětí tzv. **Grahamova metoda**, kdy se na konečník otiskne průhledná **lepicí páska**, která se pak přelepí na podložní sklíčko a může se přímo mikroskopovat.

U dospělých je lepší odběr vajíček skleněnou **Schueffnerovou odběrovou tyčinkou**. Pro lepší záchyt vajíček se doporučuje vyšetření provést co nejdřív po probuzení, protože mytí nebo defekace mohou vajíčka odstranit.

Vyšetřit se může také vzorek stolice.

Léčba infekce roupy

K léčbě známe několik spolehlivých přípravků. Jedním z nich je **Pyrvinium**, což je volně prodejný lék. Podává se jednorázově. Už po jednom podání obvykle vyhubí všechny červy, má

95% úspěšnost. V odstupu 3 až 4 týdnů se léčbu doporučuje ještě jednorázově zopakovat, pro zabezpečení optimální účinnosti.

Důležité je provést léčbu také u všech členů rodiny či kolektivu.

Dalšími účinnými přípravky jsou preparáty **mebendazolu**, nebo **albendazolu**. Také tady je léčba dvoufázová, s druhou dávkou po přibližně 4 týdnech.

Je důležité upozornit, že farmakologická léčba je sama o sobě účinná, ale úplné vyléčení se neobejde bez spolupráce pacienta ve smyslu dodržování hygienických standardů. Tzn. mytí rukou po toaletě, před každým jídlem, důkladné mytí celého těla, hlavně konečníku, stříhání nehtů na krátko, nekousat si nehty. Důležité je také časté střídání ručníků, osobního a ložního prádla.

Vajíčka jsou velice citlivá na vysoké teploty, spolehlivá metoda jejich ničení je proto řádné vyvařování prádla a hlavně žehlení. Významná je častá desinfekce toalety, umývadla, psacího stolu, klávesnice. Pravidelné odstraňování prachu.

Jak si mohu pomoci sám

Kromě dodržování hygienických zásad zmíněných v léčbě je známo několik lidových rad. Patří sem konzumace **česneku** či **mrkve**. Hodně lidí doporučuje také **kyselé zelí**, **poupata pelyňku**.

Rozhodně prospět může **snížená spotřeba bílého rafinovaného cukru** a naopak velká konzumace celozrnných obilnin, zelené listové zeleniny. Má pozitivní vliv jak na léčení parazitů, tak v prevenci před nimi.

K úlevě od úporného svrbění je doporučována **teplá koupel** s půl hrnkem stolní **solí**, nebo aplikace **masti s oxidem zinku** do okolí konečníku.

Komplikace infekce roupy

Pokud se roupy neléčí, může se infekce dále rozvinout a objeví se **průjmy**, **neprospívání** z malabsorpce (nedostatečné vstřebávání živin z trávicího traktu), **noční pomočování** (enuresis), **svědění genitálu**, vaginální **výtok**, který může být spojen s drážděním kůže v okolí vulvy a vznikem vyrážky.

Při postupu červů výš pohlavním ústrojím žen a dívek, mohou následkem zánětu vznikat jizvy v stěnách reprodukčních orgánů.

Při průniku nákazy do močových cest může dojít k **zánětu močového měchýře**, výjimečně až zánětu ledvin.

I když roupy napodobují zánět slepého střeva, je jejich skutečný podíl při jeho vzniku rozporuplný. Někteří autoři uvádějí, že zánět slepého střeva roupy vyvolat mohou, jiní, že se jim to nikdy nepovedlo prokázat.